

КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИ ҚЎЛЛАБ- ҚУВВАТЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ

Жўрахонов Музаффар Эскандаревич.

АндМИ., Бухгалтерия ҳисоби ва менежмент кафедраси доценти.

Жумабоев Шохрух Сохибжон ўғли.

АндМИ, Менежмент йўналиши 4-курс талабаси.

Калит сўзлар: Кичик бизнес, модернизациялаш, соғлом рақобат, ЯИМ. хусусий тадбиркорлик, институционал, даромад, ишлаб чиқариш, инвестициявий муҳитни.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА- ТЕКУЩИЕ ПРОБЛЕМЫ С ПИТАНИЕМ

Ключевые слова: малый бизнес, модернизация, здоровая конкуренция, ВВП. частное предпринимательство, институциональный, доход, производство, инвестиционная среда.

USING SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP- CURRENT POWER ISSUES

Keywords: small business, modernization, healthy competition, GDP. private entrepreneurship, institutional, income, production, investment environment.

Кичик бизнесни ривожлантириш ҳар бир мамлакат иқтисодиёти ва ижтимоий барқарорлигини таъминловчи асосий соҳа бўлиб, ислохотлар жараёнида муҳим бўғин сифатида қаралади. Ўз навбатида, кичик бизнеснинг барқарорлиги мамлакатни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришнинг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади.

Дунёда бирорта мамлакат йўқки, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожланмасдан туриб, ривожланган давлатлар даражасига етган бўлса. Шу боис, бугунги кунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш, тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларга кенг

имкониятлар яратиш масалалари давлат сиёсатининг энг устувор йўналишига айланди.

Ўзбекистонда иқтисодий модернизациялаш шароитида тадбиркорлик фаолияти, хусусан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ва уларни қўллаб-қувватлаш иқтисодий ислохотларнинг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади. Чунки, бу соҳа сўнгги йилларда мамлакатда қатор ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари билан, жумладан, иқтисодийда салмоқли ўрин эгаллаши, соғлом рақобат муҳитини вужудга келтириши, йирик корхоналар фаолиятининг ҳаракатчанлигини ошириши, бозордаги талаб ва таклифга самарали таъсир кўрсатиши, аҳоли ва ишлаб чиқариш эҳтиёжларини қондириши билан катта аҳамиятга эга эканлигини тасдиқлади.

Жаҳон амалиётини кўрсатишича, ривожланган мамлакатларда ҳам ЯИМнинг асосий улуши кичик ва ўрта бизнес томонидан яратилади. Шунингдек, ушбу соҳа аҳоли даромадлари ўсишини, иш билан бандликни ҳамда ижтимоий масалаларни ижобий ҳал этади. Хусусан, ривожланган мамлакатларда корхоналар сонинг 80-90%, иш билан банд бўлганларнинг 70-80% ҳамда ЯИМнинг 50-60% кичик бизнес субъектлари ҳиссасига тўғри келади. [2]

Кичик бизнес биринчи навбатда ижтимоий масалаларни ҳал этади. Кичик бизнеснинг ижтимоий вазифаси - аҳоли турмуш даражасини ошириш, ҳаёт учун зарурий даромадлар билан таъминлаш ҳамда мулкдорлар синфини шакллантиришдан иборат. Шунингдек, кичик бизнес минтақаларда қулай ижтимоий-сиёсий муҳитни яратиш билан бир қаторда аҳоли турмуш тарзини янада ошишига имкон яратади.

У. К. Мухторова, С.К. Қаюмовалар ҳам, юқоридаги каби кичик бизнес ривожланишини аҳоли бандлиги ва даромадлари даражаси ўсиши билан боғлайди. [3]

Хусусан, кичик бизнесни ривожланиши – Ўзбекистон иқтисодиётида таркибий ўзгаришлардаги асосий йўналишлардан бири бўлиб, рақобат муҳитини шакллантиради ва янги иш ўринларини яратади ҳамда аҳоли даромадлари ўсишига олиб келади.

Кичик бизнеснинг ривожланиши, жумладан, барқарор ривожланиши натижасида қуйидаги қатор ижобий натижаларга эришилади: биринчидан, кичик бизнесни ривожланиши аҳоли даромадлари тақсимоти самарадорлигини оширади, хусусан, ўрта даромадли оилалар сони ўсади. Иккинчидан, кичик бизнеснинг энг афзал томонлари – иш билан бандлик даражасини оширади. Учинчидан, оилавий тадбиркорлик ривожланади. Хусусан, мураккаб малака талаб этувчи иш ўринлари бўлмаганлиги боис, бозор муносабатлари шароитида иш билан бандлик масаласи самарали ҳал этилади. [4]

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга ҳар томонлама берилаётган эътибор, соҳани ривожлантириш бўйича қабул қилинган бир қатор фармон ва қарорлар натижасида республикада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолияти учун қулай ишбилармонлик муҳити яратилмоқда. Бунинг натижасида иқтисодиётдаги кичик бизнес субъектларининг ўрни ва улуши йилдан-йилга ортиб бормоқда. Шу ўринда «Иқтисодиётни янада ривожлантириш, либераллаштиришга йўналтирилган макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш, миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш, қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш, иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш бўйича институционал ва таркибий ислоҳотларни давом эттириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор мавқеини янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантириш, ҳудудлар, туман ва шаҳарларни комплекс ва мутаносиб ҳолда ижтимоий-иқтисодий тараққий эттириш, инвестициявий муҳитни яхшилаш орқали мамлакатимиз иқтисодиёти тармоқлари ва ҳудудларига хорижий сармояларни фаол жалб этиш, чуқур ўйланган ва узоқ истиқболга мўлжалланган режаларимиздан биридир».[1]

Бу борада сўниги йилларда мамлакатимизда тизимли ишлар амалга оширилди. Жумладан, тадбиркорлик субъектларида ўтказиладиган режали, режадан ташқари, муқобил, назорат тартибидаги текширишлар турлари бекор қилинди, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқидан маҳрум этиш билан боғлиқ жинойат жазо чорасини қўллаш тақиқланди, уларнинг жавобгарлик масаласи либераллаштирилди ва уларнинг фаолиятига тўсқинлик қилувчи бир қатор омилларга чек қўйилди.

Юқоридагилар билан бир қаторда, ишбилармонлик муҳитини янада яхшилаш ҳамда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини учун қулай шароитлар яратишга қаратилган чора-тадбирларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш зарур ҳисобланади. Бунинг учун кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини моддий-техника ва маҳаллий ҳом ашё материалларига бўлган талабини аниқлаш, уларни маҳаллий ҳом ашё материаллари ҳақида ахборот билан таъминлаш, информацион базани шакллантириш, кадрларни иқтисодий, замонавий техника ва технологиялар ва ҳуқуқий билим савияларини оширишга қаратилган кенг қўламли тадбирларни амалга ошириш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. 2017–2021 йилларда Ўзбекистонни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегияси ПФ-4947 сонли Ўзбекистон Президенти фармони 07.02.2017 й.
2. Л. Мамедова “Малый бизнес: кто кого спасает?” “Малое предприятие”, 1999, № 9. – С.11.
3. У.К.Мухтарова, С.К.Касимова. “Современное состояние развития малого бизнеса и частного предпринимательства в Узбекистане” // “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 2, апрель, 2018 йил.
4. И.Чориев, А.Маматкулов. “Кичик бизнес субъектлари ривожланишининг аҳоли табақаланишига таъсири” // “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий-электрон журнали. 2018, №6.
5. Халилов Н.Х., Сафина Н.Т. «Современные проблемы управления качеством на предприятиях лёгкой промышленности в Республике Узбекистан». Colloquium-journal №15 (138), 2022 Część 1 (Warszawa, Polska). (ISSN 2520-6990 ISSN 2520-2480) 81-83p.
6. Bakhodir Abdullaev, Ziyoydin Israilov, Alisher Sotvoldiev, Muhiddin Hojiboev, & Mukhamadieva Makhliyokhon. (2023). Leading research trends on innovation funding: a bibliometric analysis approach. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.7656995>.